EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 9.12.2020.
COM(2020) 772 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par to, kā tiek piemērota Padomes Regula (EK) Nr. 1005/2008, ar ko izveido Kopienas sistēmu, lai aizkavētu, novērstu un izskaustu nelegālu, nereģistrētu un neregulētu (NNN) zveju (NNN zvejas regula)

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par to, kā tiek piemērota Padomes Regula (EK) Nr. 1005/2008, ar ko izveido Kopienas sistēmu, lai aizkavētu, novērstu un izskaustu nelegālu, nereģistrētu un neregulētu (NNN) zveju (NNN zvejas regula)

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI 1

1. Ievads 2

2. Pašreizējais stāvoklis: kopš 2015. gada paziņojuma panāktais progress 4

2.1. Sadarbība ar dalībvalstīm 4

- Dalībvalstis un tām uzliktie karoga valsts pienākumi 4
- Dalībvalstis un tām uzliktie piekrastes valsts pienākumi 5
- Dalībvalstis un tām uzliktie ostas valsts pienākumi 5
- Dalībvalstis un tām uzliktie tirgus valsts pienākumi: nozvejas sertifikācijas sistēma 5
- Savstarpējās palīdzības sistēmas izmantošana sadarbībā starp dalībvalstīm un Komisiju un ar trešām valstīm 6

2.2. Sadarbība ar trešām valstīm 7

- Konkurences apstākļu izlīdzināšana dialoga ceļā 7
- Sabiedroto tīkla veidošana 9
- Nozvejas sertifikācijas shēmu veicināšana 10
- Nolīguma par ostas valsts pasākumiem īstenošanas sekmēšana 10
- NNN zvejas dialogu ietekme uz IZPN valstīm 10
- Atbalsts trešām valstīm 11

2.3. Citi starptautiskās sadarbības satvari un sadarbība ar ieinteresētajām personām 12

3. Galvenie uzdevumi NNN zvejas regulas īstenošanā 13

3.1. Īstenošana Eiropas Savienībā 13

- Dialogi ar trešām valstīm 13
- Starptautiskās pārvaldības stiprināšana NNN zvejas apkarošanas nolūkā 14
- Sadarbība un koordinācija 15

4. Secinājumi 15

1. Ievads

Ar šo ziņojumu Komisija informē Eiropas Parlamentu un Padomi par to, kā tiek piemērota Padomes Regula (EK) Nr. 1005/2008, ar ko izveido Kopienas sistēmu, lai aizkavētu, novērstu un izskaustu nelegālu, nereģistrētu un neregulētu (NNN) zveju; tas tiek darīts saskaņā ar minētās regulas 55. panta 1. punktu. Šajā ziņojumā galvenokārt analizēta informācija, ko dalībvalstis, atbildot uz Komisijas nosūtītās anketas jautājumiem[1], sniegušas kopš iepriekšējā Komisijas paziņojuma, kas iesniegts 2015. gada 1. oktobrī[2], kā arī jebkura cita relevanta informācija, kuru Komisija attiecīgajā periodā saņēmusi no ieinteresētajām personām. Ziņojumā sniegts arī pārskats par darbībām, kas sekmē NNN zvejas regulas mērķu sasniegšanu. Uz šā pamata ziņojumā apzināti arī galvenie uzdevumi regulas īstenošanā.

NNN zveja joprojām ir viens no lielākajiem zvejas resursu ilgtspējīgas izmantošanas apdraudējumiem. Diemžēl NNN zveja savā būtībā ir dinamiska, pielāgotiesspējīga un slepena, tāpēc novērtēt tās ietekmi nav vienkārši. Taču aptuveni aprēķini liecina, ka pasaules okeānos NNN zvejā katru gadu tiek iegūti aptuveni 11–26 milj. tonnu zivju, kas naudas izteiksmē ir 9–21 mljrd. EUR gadā[3].

ANO Ģenerālā asambleja 2015. gadā pieņemtās Ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam 14. mērķa "Dzīvība ūdenī" 14.4. uzdevumā īpaši aicināja starptautisko sabiedrību "*līdz 2020. gadam faktiski noregulēt zivju iegūšanu un izbeigt pārzveju, nelegālu, nereģistrētu un neregulētu zveju un destruktīvu zvejas praksi*"[4]. Tāpēc ES ir cieši apņēmusies panākt, ka NNN zveja nemitīgi samazinās, un galu galā izskaust to pilnībā.

Viena no prioritātēm, kas noteikta Paziņojumā par Eiropas zaļo kursu Eiropas Savienībai[5], ir pilnīgas neiecietības pieeja pret NNN zveju. Šī pieeja ir būtisks aspekts arī ES Biodaudzveidības stratēģijā 2030. gadam[6] un svarīgs elements pasaules pārejā uz ilgtspējīgām pārtikas sistēmām, uz ko norādīts stratēģijā "No lauka līdz galdam"[7]. Tā aicina ES enerģiski rīkoties kopējās zivsaimniecības politikas (KZP) ārējās dimensijas satvarā, proti, censties izskaust NNN zveju reģionālās zvejniecības pārvaldības organizācijās (RZPO)[8], ilgtspējīgas zivsaimniecības partnerattiecību nolīgumu (IZPN) kontekstā un pabeigt ES kontroles noteikumu pārskatīšanu[9]. NNN zvejas apkarošana visā pasaulē ir svarīgs elements

---

[1] Dalībvalstu sniegtā informācija aptver 2016. un 2017. gadu. Šāda informācija katru otro gadu tiek sniegta, balstoties uz Komisijas sagatavotu anketu.

[2] COM(2015) 480, 1.10.2015.

[3] http://www.fao.org/3/a-i6069e.pdf.

[4] *"14.4. uzdevums. Līdz 2020. gadam faktiski noregulēt zivju iegūšanu un izbeigt pārzveju, nelegālu, nereģistrētu un neregulētu zveju un destruktīvu zvejas praksi un īstenot zinātniski pamatotus pārvaldības plānus, lai tādējādi pēc iespējas īsā laikā atjaunotu zivju krājumus vismaz tādā līmenī, kas spēj nodrošināt maksimālo ilgtspējīgas ieguves apjomu, kuru nosaka to bioloģiskās īpašības."*
https://unstats.un.org/sdgs/metadata/?Text=&Goal=14&Target=14.4.

[5] COM(2019) 640, 11.12.2019.

[6] COM(2020) 380, 20.5.2020.

[7] COM(2020) 381, 20.5.2020.

[8] Detalizētu sarakstu sk. vietnē http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/rfmo/index_en.htm.

[9] Padomes Regula (EK) Nr. 1224/2009 (2009. gada 20. novembris), ar ko izveido Kopienas kontroles sistēmu, lai nodrošinātu atbilstību kopējās zivsaimniecības politikas noteikumiem,
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32009R1224.

arī 2016. gada Kopīgajā paziņojumā par okeānu starptautisko pārvaldību[10]. Visbeidzot, NNN zvejas izskaušanas rīcībpolitika ir relevanta ES Jūras drošības programmas[11] kontekstā.

ES NNN zvejas aizkavēšanas, novēršanas un izskaušanas sistēma ir iestrādāta starptautiskajās zvejniecības tiesībās, jo īpaši:

- Apvienoto Nāciju Organizācijas 1982. gada Jūras tiesību konvencijā (*UNCLOS*),
- ANO 1995. gada Nolīgumā par zivju krājumiem (*UNFSA*) un
- 1993. gada Nolīgumā par zvejas kuģu atbilstības veicināšanu starptautiskajiem saglabāšanas un pārvaldības pasākumiem atklātā jūrā.

Šos instrumentus interpretē un pamato nesaistoši instrumenti, piemēram, Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas (*FAO*) izstrādātie instrumenti, jo īpaši 1995. gada Atbildīgas zivsaimniecības rīcības kodekss (rīcības kodekss) un *FAO* 2001. gada Starptautiskais nelegālas, nereģistrētas un neregulētas zvejas aizkavēšanas, novēršanas un izkaušanas rīcības plāns (NNN zvejas SRP), kas ir viens no vairākiem starptautiskiem rīcības plāniem, kuri pieņemti saistībā ar rīcības kodeksu. Kopā šie saistošie un nesaistošie juridiskie instrumenti veido pasākumu kopumu, kas nostiprina un papildina cits citu.

Turklāt, lai stiprinātu NNN zvejas SRP īstenošanu, *FAO* 2009. gadā pieņēma Nolīgumu par ostas valsts pasākumiem, lai aizkavētu, novērstu un izskaustu nelegālu, nereģistrētu un neregulētu zveju (Nolīgums par ostas valsts pasākumiem)[12], kas stājās spēkā 2016. gada jūnijā[13]. Nolīgums par ostas valsts pasākumiem ir pirmais un vienīgais juridiski saistošais globālais instruments, kura primārais mērķis ir tieši NNN zvejas novēršana. Lai gan tas nerada jaunus starptautiskus NNN zvejas apkarošanas rīkus, tas nosaka minimālos standartus, ar kuriem saskaņā īstenojama ostas valsts jurisdikcija NNN zvejas kontekstā. Cits būtisks *FAO* devums pēdējos gados ir 2014. gada Brīvprātīgās vadlīnijas par karoga valsts sniegumu un 2017. gada Brīvprātīgās vadlīnijas par nozvejas dokumentēšanas shēmām. ES ir devusi lielu ieguldījumu šajās iniciatīvās, kuras palīdz vēl vairāk stiprināt starptautiskās zvejniecības tiesības un sniegt būtiskas norādes cīņā pret NNN zveju.

ES unikālā pieeja NNN zvejas apkarošanā pamatojas uz Regulu (EK) Nr. 1005/2008. Pieņemdama un īstenodama šo regulu, ES ir iedibinājusi visaptverošu NNN zvejas apkarošanas satvaru, kas ieceres pārvērš darbos un visā pasaulē nodrošina vienlīdzīgus konkurences apstākļus zvejniecības sektorā.

Regulā noteikts, ka visām valstīm – gan ES dalībvalstīm, gan trešām valstīm – ir pienākums pildīt savus starptautiskos pienākumus, kas tām uzlikti kā karoga, ostas, piekrastes vai tirgus valstīm. Tā ir pierādījusi, ka ir caurrredzams un nediskriminējošs instruments, kas piemērojams visiem kuģiem, kuri iesaistījušies zvejas resursu komerciālā izmantošanā, un visiem ES valstspiederīgajiem, kuri iesaistījušies zvejas darbībās zem jebkuras valsts karoga.

Desmit gadus pēc NNN zvejas regulas stāšanās spēkā ES tiek uzskatīta par nozīmīgu dalībnieku cīņā pret NNN zveju visā pasaulē. Neatlaidīga NNN zvejas apkarošana vēl vairāk nostiprinās ES nozīmi šajā jomā.

---

[10] ES ir aktīva dalībniece piecās tunzivju RZPO, 12 RZPO, kuru pārziņā nav tunzivis, un vēl citās zvejniecības organizācijās. Pilnu sarakstu sk. vietnē https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/rfmo_lv.

[11] https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/maritime-security_lv.

[12] http://www.fao.org/port-state-measures/en/.

[13] ES nolīgumu apstiprinājusi ar Padomes 2011. gada 20. jūnija Lēmumu 2011/443/ES.

2. Pašreizējais stāvoklis: kopš 2015. gada paziņojuma panāktais progress

2015. gada paziņojumā tika ieskicēts turpmākais darbs, kas veicams, lai uzlabotu pašreizējo sistēmu un, iespējams, vienkāršotu un modernizētu NNN zvejas regulas īstenošanu, jo īpaši no nozvejas sertifikācijas sistēmas, kas balstīta uz papīra dokumentiem, pārejot uz elektronisku sistēmu. Komisija paziņoja, ka turpinās sadarbību ar trešām valstīm, uzturot dialogu un izmantojot iespēju šīm valstīm piedāvāt tehnisku un attīstības palīdzību, kas tām noderēs NNN zvejas problēmu risināšanā.

Četras savstarpēji saistītās rīcības jomas, kas paredzētas NNN zvejas regulā, ir:

- ES nozvejas sertifikācijas sistēma,
- dalībvalstu savstarpējās palīdzības sistēma,
- process sadarbībai ar trešām valstīm un
- NNN zvejas kuģu saraksta izveide.

Visi šie rīki pēdējos piecos gados ir izrādījušies iedarbīgi NNN zvejas apkarošanā.

Kopš pēdējā paziņojuma ir sasniegti vairāki taustāmi rezultāti. Šajā ziņojumā atspoguļoti galvenie sasniegumi, kas 2015.–2019. gadā gūti saskaņā ar NNN zvejas regulu.

2.1. Sadarbība ar dalībvalstīm

➢ Dalībvalstis un tām uzliktie karoga valsts pienākumi

Savu rīcību attiecībā uz dalībvalstīm uzliktajiem karoga valsts pienākumiem ES ir konsolidējusi, pieņemdama jaunus pasākumus tās flotes darbību iedarbīgākai pārvaldībai ārpus ES ūdeņiem[14]. Visām zvejas darbībām, ko ES kuģi veic ārpus ES ūdeņiem vai kas ietilpst reģionālas zvejniecības pārvaldības organizācijas (RZPO) darbības jomā, ir jāsaņem īpaša atļauja no karoga dalībvalsts, kas arī atbild par šo zvejas atļauju pareizu pārvaldību[15]. Komisija atļaujas nodod attiecīgajām RZPO un trešām valstīm, ja ir izpildīti attiecīgie noteikumi un atbilstības kritēriji. Turklāt ES kuģi arī ārpus ES ūdeņiem ir pakļauti gan ES kontroles noteikumiem[16], gan arī NNN zvejas regulas noteikumiem.

Pēc pašreizējās zivsaimniecības kontroles sistēmas izvērtēšanas Komisija nolēma sākt arī tās pārskatīšanu. Komisijas priekšlikums par pārskatīto sistēmu tika pieņemts 2018. gada 30. maijā[17]. Komisija nolēma ierosināt vairākas izmaiņas Kontroles regulā, kā arī mērķtiecīgus grozījumus NNN zvejas regulā un Eiropas Zivsaimniecības kontroles aģentūras (*EFCA*) dibināšanas regulā. Pārskatīšanas kopējais mērķis ir modernizēt,

[14] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/2403 (2017. gada 12. decembris) par ārējo zvejas flotu ilgtspējīgu pārvaldību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1006/2008, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex:32017R2403.

[15] 2019. gada jūnija dati (izņemot Vidusjūras Vispārējās zivsaimniecības komisijas (*GFCM*) kompetences apgabalu): 5843 zvejas kuģi, kam atbilst 8818 zvejas atļaujas.

[16] Padomes Regula (EK) Nr. 1224/2009 (2009. gada 20. novembris), ar ko izveido Kopienas kontroles sistēmu, lai nodrošinātu atbilstību kopējās zivsaimniecības politikas noteikumiem, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32009R1224.

[17] COM(2018) 368 final, 30.5.2018.

stiprināt un vienkāršot ES zivsaimniecības kontroles sistēmu un nostiprināt vienlīdzīgus apstākļus zivsaimniecības kontrolē. Jo īpaši priekšlikums precizē, pastiprina un saskaņo izpildes panākšanas noteikumus, sevišķi attiecībā uz pasākumiem un sankcijām smagu pārkāpumu gadījumā. Ar priekšlikumu cita starpā iecerēts:

- izveidot uzticamāku un pilnīgāku zvejniecības datu sistēmu, kas ietver pilnībā digitalizētu, visiem ES kuģiem piemērojamu ziņošanu par nozveju[18];
- paplašināt elektroniskās izsekošanas [lokalizācijas] sistēmu, attiecinot to uz visiem kuģiem, arī mazajiem;
- ieviest jaunu zvejas produktu svēršanas procedūru;
- pastiprināt nozvejas reģistrēšanas noteikumus, kas piemērojami atpūtas zvejai;
- uzlabot ES un importēto zvejas un akvakultūras produktu izsekojamību;
- pastiprināt noteikumus par zvejas rīkiem.

➢ Dalībvalstis un tām uzliktie piekrastes valsts pienākumi

Kontroles noteikumi, kurus piemēro ES kuģiem, ir piemērojami arī trešo valstu kuģiem, kas darbojas ES ūdeņos, ja vien ar attiecīgo trešo valsti nav panākta citāda vienošanās.

Lai aizkavētu, novērstu un izskaustu jebkādas NNN zvejas darbības, Komisija uztur ciešu sadarbību ar dalībvalstīm. Turklāt Komisija mudina dalībvalstis ziņot par jebkādām aizdomām par NNN zveju, kuru to ūdeņos veic trešo valstu kuģi[19], un pilnībā izmanto savstarpējās palīdzības sistēmu, lai nepieļautu nelegāli nozvejotu zivju nonākšanu ES tirgū. Komisija veicina arī regulāru sadarbību starp dalībvalstīm un trešām valstīm.

➢ Dalībvalstis un tām uzliktie ostas valsts pienākumi

Kontroles regula nodrošina atbilstošu ostas kontroles satvaru, kas ietver arī inspekcijas ostā vai izkraušanas laikā. NNN zvejas regula šo satvaru papildina un nodrošina rezultatīvu ostās veicamo inspekciju shēmu, kas attiecas uz trešo valstu zvejas kuģiem, kuri piestāj dalībvalstu ostās.

Savos ziņojumos Komisijai dalībvalstis sniedz informāciju par ostās veikto inspekciju rezultātiem un par zvejas produktu tiešajiem izkrāvumiem un pārkrāvumiem citā kuģī, ko veikuši trešo valstu zvejas kuģi[20].

2016. un 2017. gadā izkraušanu ES ostās veica aptuveni 4349 trešo valstu kuģi un ES dalībvalstis inspicēja 635 no šiem kuģiem.

➢ Dalībvalstis un tām uzliktie tirgus valsts pienākumi: nozvejas sertifikācijas sistēma

Kā vienam no pasaules lielākajiem zvejas produktu tirgiem ES ir pienākums nodrošināt, ka zvejas produkti, kuru izcelsme ir NNN zveja, tirgū nenonāk.

Ar NNN zvejas regulu izveidotā nozvejas sertifikācijas sistēma ir izrādījusies iedarbīgs līdzeklis, ar ko nepieļaut šādi iegūtu zivju nonākšanu ES tirgū.

---

[18] Arī kuģiem, kuru garums mazāks par 12 m.

[19] 2016. un 2017. gadā dalībvalstis ziņoja par 36 ārvalstu zvejas kuģu pamanīšanas gadījumiem. Informācija balstās uz dalībvalstu ziņojumiem, kas par 2016. un 2017. gadu sniegti saskaņā ar NNN zvejas regulas 55. panta 1. punktu.

[20] Ziņots saskaņā ar NNN zvejas regulas 55. panta 1. punktu.

Vairāk nekā 92 valstis ir paziņojušas Komisijai iestādes ("kompetentās iestādes"), kuras ir pilnvarotas katrā valstī apliecināt, ka informācija, kas sniegta uz ES tirgu eksportētiem produktiem izdotajos nozvejas sertifikātos, ir patiesa. Dalībvalstu kompetentajām iestādēm katru gadu importa nolūkos vidēji tiek iesniegti aptuveni 200 000 nozvejas sertifikātu un 25 000 apstrādes deklarāciju[21]. 2016.–2019. gadā to gadījumu skaits, kad zvejas produktu importam ES tirgū izdots atteikums saskaņā ar NNN nozvejas sertifikācijas sistēmu, turpināja samazināties.

Kā paredzēts 2015. gada paziņojumā, 2019. gada maijā Komisija iedarbināja[22] IT sistēmu *CATCH*, kas izstrādāta, lai importēšanas vajadzībām digitalizētu nozvejas sertifikātus un saistītās procedūras. *CATCH* pamatā ir mērķis izstrādāt tīmekļa lietojumprogrammu, kas izmantojama oficiālu dokumentu pārvaldības atbalstam un saistīto procedūru automatizācijai, kā noteikts NNN zvejas regulā. Šādas ES mēroga sistēmas virsmērķis ir atvieglot un saskaņot dalībvalstu kompetento iestāžu veiktās verifikācijas procedūras un palīdzēt nodrošināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus ES importētājiem.

CATCH pilnveidojumi izriet no 2017. gadā pieņemtajām *FAO* Brīvprātīgajām vadlīnijām par nozvejas dokumentēšanas shēmām[23]. *CATCH* ir izstrādāta uz *TRACES* bāzes, kas ir platforma ar 30 000 lietotāju vairāk nekā 80 valstīs visā pasaulē. Kopš 2005. gada dalībvalstu iestādes un ES importētāji *TRACES* izmanto, lai pārbaudītu ar dzīvnieku, augu, pārtikas, un barības ES iekšējo tirdzniecību un importu saistīto sanitāro prasību izpildi; tagad to izmanto arī nozvejas sertifikātu pārbaudīšanai. Komisijas priekšlikums par Kontroles regulas pārskatīšanu ietver tiesību normas par *CATCH* izmantošanu. Obligāta *CATCH* izmantošana ir atkarīga no tā, kā tiks pabeigta patlaban notiekošā zivsaimniecības kontroles sistēmas pārskatīšana, un no pārskatītās sistēmas stāšanās spēkā. Līdz tam ES dalībvalstis un to operatori šo sistēmu izmantos brīvprātīgi[24].

Komisija cieši seko līdzi darbam, ko ANO Tirdzniecības veicināšanas un elektroniskās uzņēmējdarbības centrs (ANO *CEFACT*) patlaban veic, cenšoties izpētīt iespēju izmantot *FLUX* formātu, lai starp *CATCH* un trešo valstu IT vidēm nodrošinātu sadarbspēju zvejas produktu pārbaužu nolūkā. Komisija strādā arī pie tā, lai saskaņā ar ES iniciatīvu "vienloga sistēmas vide muitas jomā" izveidotu elektronisku sertifikātu apmaiņas sistēmu (*EU CSW-CERTEX*[25]), ko varēs izmantot visas ES muitas iestādes. Plānots, ka *CATCH* kļūs par daļu no *EU CSW-CERTEX*.

- Savstarpējās palīdzības sistēmas izmantošana sadarbībā starp dalībvalstīm un Komisiju un ar trešām valstīm

Savstarpējās palīdzības sistēma, kas izveidota saskaņā ar NNN zvejas regulas 51. pantu, ir izrādījusies lietderīgs palīgs dalībvalstīm NNN zvejas regulas īstenošanā. Visas

[21] Komisijas aplēse, kas pamatojas uz dalībvalstu paziņojumiem, kuri sniegti saskaņā ar NNN zvejas regulas 18. panta 5. punktu.

[22] *CATCH* izstrādei katru gadu tiek atvēlēti vidēji 350 000 EUR.

[23] http://www.fao.org/iuu-fishing/international-framework/voluntary-guidelines-for-catch-documentation-schemes/en/.

[24] Plašāku informāciju par minēto sistēmu sk. vietnē https://ec.europa.eu/fisheries/sites/fisheries/files/docs/body/catch-it-system_en.pdf.

[25] https://ec.europa.eu/taxation_customs/general-information-customs/electronic-customs/eu-single-window-environment-for-customs_en.

dalībvalstis šajā sakarā ir iecēlušas vienu sadarbības koordinatoru NNN zvejas jautājumos.

Šī sistēma atvieglo sadarbību starp dalībvalstīm un Komisiju, kā arī ar trešām valstīm. Tas ir būtiski, lai nodrošinātu, ka NNN zveja tiek pienācīgi izmeklēta un sodīta. Minētā sistēma ir veicinājusi pastāvīgu informācijas apmaiņu par brīdinājumiem, izlūkdatiem un veiktā izziņas darba rezultātiem gadījumos, kad saņemtas norādes uz NNN zvejas darbībām.

Kopš 2015. gada Komisija dalībvalstu sadarbības koordinatoriem ir nosūtījusi vairāk nekā 170 brīdinājumus, lai virzītu pārbaudes, kuras tie veic riska situācijās, un lai lūgtu veikt izmeklēšanu par iespējamām NNN zvejas darbībām un smagiem pārkāpumiem. NNN zvejas regulas noteikumus par savstarpējo palīdzību dalībvalstis regulāri izmanto arī, lai sadarbotos gan savā starpā, gan ar trešo valstu administratīvajām iestādēm. Kopumā tas ir uzlabojis NNN zvejas regulas īstenošanu. Aktīva savstarpējās palīdzības izmantošana ir ļāvusi faktiski bloķēt NNN zvejā iegūtu produktu importēšanu (īpaši no Āfrikas raga) ES tirgū daudzu miljonu euro vērtībā.

2.2. Sadarbība ar trešām valstīm

Kopš 2015. gada Komisija ir turpinājusi sadarboties ar vairākām trešām valstīm un sniegt tām atbalstu, lai tās varētu īstenot pamatīgas reformas to zvejniecības rīcībpolitikā. Šādu reformu rezultātā valstu tiesību akti ir pārskatīti un saskaņoti ar starptautiskajiem pienākumiem, administratīvās struktūras ir kļuvušas spēcīgākas, un ir uzlabotas uzraudzības, kontroles un pārraudzības (UKP) sistēmas. Šādā veidā ES ilgtspējīgas zivsaimniecības partnerattiecību nolīgumi (IZPN) ar trešām valstīm ir palīdzējuši arī stiprināt pārvaldību, vienlaikus uzlabojot trešo valstu spējas un dažādu rīku izmantošanu NNN zvejas apkarošanā. Īpaši pasākumi ir īstenoti, izmantojot IZPN nozariskā atbalsta komponentu.

Kopumā trešās valstis ir ieņēmušas aktīvu nostāju NNN zvejas problēmas risināšanā un izrādījušas vēlmi rīkoties enerģiskāk. Tas parāda ieinteresētību reformās, kas šo valstu zivsaimniecības kontroles sistēmas tuvina starptautiskajiem standartiem. Tomēr pieredze liecina arī, ka noturīgus rezultātus, kas izpaužas kā stabila zvejniecības atbilstība noteikumiem, var sasniegt tikai ar spēcīgu un neatlaidīgu politisko gribu.

➢ Konkurences apstākļu izlīdzināšana dialoga ceļā

Divpusēji dialogi ar trešām valstīm par NNN zveju joprojām ir centrālais sadarbības elements, kas paredzēts NNN zvejas regulā.

Tas, vai Komisija iesaistās dialogā, ir atkarīgs no vairākiem rādītāju kopumiem, kuri nosaka, cik efektīvi ir dažādu valstu īstenotie pasākumi NNN zvejas apkarošanā.

Šajā novērtējumā tiek ņemts vērā tas, vai trešās valstis darbojas kā karoga, piekrastes, ostas vai tirgus valstis. Attiecīgie rādītāji ietver atbilstību starptautisko tiesību instrumentiem, brīvprātīgo pamatnostādņu īstenošanu, RZPO pasākumu rezultatīvu īstenošanu, flotes rīcībpolitiku, saglabāšanu, pārvaldību un kontroli valsts jurisdikcijā esošajos ūdeņos, izpildes panākšanas satvarus un zvejniecības ražošanas (krājumu, flotu) vai tirdzniecības plūsmu apmēru. Novērtējumā tiek ņemta vērā arī vēsturiskā informācija

par valsti NNN zvejas aspektā, pamatotos gadījumos īpašu uzmanību pievēršot konkrētiem apgrūtinājumiem, kas skar jaunattīstības valstis.

Kopš NNN zvejas regulas stāšanās spēkā Komisija ir iesaistījusies dialogā vai citās sadarbības formās ar vairāk nekā 60 valstīm. Saistībā ar 26 dialogiem, kas norisinājušies kopš 2012. gada[26], ar Komisijas aktīvu atbalstu 15 partneri ir veiksmīgi reformējuši zvejniecības pārvaldības sistēmas, savu tiesisko regulējumu salāgojot ar starptautiskajiem karoga, ostas un tirgus valsts pienākumiem.

Tomēr citos gadījumos neformāls dialogs nav bijis pietiekami spēcīgs, lai panāktu, ka trešā valsts novērš konstatētās nepilnības.

Ar NNN zvejas regulu ir izveidota nu jau plaši pazīstamā "kartīšu sistēma"[27], kas pilnvaro Komisiju paziņot trešai valstij par risku tikt atzītai par NNN zvejas apkarošanā nesadarbīgu valsti (iepriekšējas noteikšanas procedūra, "dzeltenā kartīte"). Komisija iesaistās formālā dialogā ar iepriekš noteikto valsti un uzsāk uz rīcības plānu balstītu sadarbību.

Kopš 2015. gada beigām septiņas dzeltenās kartītes ir veiksmīgi atceltas, jo zvejniecības sektors attiecīgajās valstīs ticis pamatīgi reformēts. Tajā pašā periodā ir izdotas deviņas dzeltenās kartītes, tā formalizējot dialogus konstatēto nepilnību novēršanas nolūkā[28].

Gadījumos, kad iepriekš noteiktā valsts, ignorējot savus starptautiskos pienākumus, konstatētās problēmas nenovērš, Komisija nosaka to par NNN zvejas apkarošanā nesadarbīgu valsti (noteikšanas procedūra, "sarkanā kartīte").

Kamēr iepriekšēja noteikšana ar sankcijām nav saistīta, noteikšanas procedūrai ir būtiskas sekas, kas ietver arī tirdzniecības aizliegumus. Dalībvalstu pienākums ir atteikt tādu jūras zvejas produktu importu, kurus nozvejojuši attiecīgās trešās valsts karoga kuģi.

Noteikšanai seko Komisijas priekšlikums Padomei iekļaut minēto valsti nesadarbīgu trešo valstu sarakstā ("sarakstā iekļaušanas procedūra").

Šī iekļaušana melnajā sarakstā papildus importa aizliegumam ietver arī tādus pasākumus kā:

- aizliegums iegādāties zvejas kuģus no attiecīgās valsts;
- aizliegums šādām valstīm nomainīt zvejas kuģu karogu uz ES dalībvalsts karogu;
- fraktēšanas nolīgumu neslēgšana;
- aizliegums eksportēt ES zvejas kuģus;
- aizliegums slēgt privātus tirdzniecības nolīgumus ar ES valstspiederīgajiem;
- aizliegums veikt kopīgas zvejas operācijas ar ES;
- iespējama pastāvīgo divpusējo zvejniecības nolīgumu vai partnerību denonsēšana un/vai
- divpusēju zvejniecības nolīgumu vai partnerību slēgšanas sarunu neturpināšana.

[26] Padomes Regulas (EK) Nr. 1005/2008 31. un 32. pants.

[27] https://ec.europa.eu/fisheries/sites/fisheries/files/illegal-fishing-overview-of-existing-procedures-third-countries_en.pdf.

[28] Turpat.

Kopš 2015. gada beigām viena sarkanā kartīte ir veiksmīgi atcelta un attiecīgā valsts no saraksta izslēgta, jo tajā panāktas būtiskas reformas. Tajā pašā periodā ir izdotas divas sarkanās kartītes, tā formalizējot dialogus par būtiskākajām konstatētajām nepilnībām, un pēc tam Padome attiecīgās valstis ir iekļāvusi sarakstā[29]. Vienā gadījumā nācies denonsēt ilgtspējīgas zvejniecības partnerības nolīgumu saskaņā ar NNN zvejas regulas 38. pantu.

Īstenojot sadarbību ar trešām valstīm dialoga formā, var panākt taustāmus rezultātus, turklāt tas ļauj uzlabot pārvaldību, jo īpaši:

- pārskatīt tiesību aktus;
- pieņemt nacionālos rīcības plānus (NRP) saskaņā ar *FAO* NNN zvejas SRP;
- noteikt stingrākas sankcijas;
- panākt dažādu iesaistīto iestāžu labāku sadarbību, koordināciju un mobilizāciju un
- stiprināt politisko apņemšanos apkarot NNN zveju augstākajā līmenī.

Dialoga procesi ir nodrošinājuši satvaru, kas ļauj valstīm stiprināt UKP sistēmas, uzlabojot zvejas darbību uzraudzību, arī kuģu monitoringa sistēmu (*VMS*) prasības, kas piemērojamas valsts ūdeņos un tāljūrā zvejojošām flotēm, un inspekcijas un kontroles procedūras. Tomēr, kā liecina gadījums ar pavisam nesen izdotu dzelteno kartīti, NNN zvejas apkarošanai izveidotais satvars ieinteresētības trūkuma dēļ var strauji pasliktināties un novest pie nākamās kartītes izdošanas.

➢ Sabiedroto tīkla veidošana

NNN zvejas apkarošanai ir nepieciešama koordinēta rīcība, un neviena valsts nevar gūt panākumus, rīkodamās vienatnē. Pieredze liecina, ka NNN zvejas apkarošana ir daudz iedarbīgāka, ja pastāv sinerģijas reģionālā līmenī, nevis ja valstis darbojas izolēti. Kad viena valsts pastiprina tās NNN zvejas kontroles sistēmu, pastāv risks, ka šo noteikumu ignorētāji pārvietosies uz citām valstīm, kur noteikumi un kontroles ir mazāk stingras.

Tāpēc, lai gūtu panākumus, pēc iespējas vairāk valstu jāiesaista pastāvīgā, proaktīvā un modrā cīņā pret NNN zveju starptautiskā līmenī. Ar galvenajām zvejas valstīm ir izveidotas vairākas divpusējas darba grupas NNN zvejas jautājumos. Tās kalpo par platformu regulārai pieredzes apmaiņai un attiecīgu turpinājumdarbību īstenošanai NNN zvejas apkarošanas jomā.

Saskaņā ar kopējās zivsaimniecības politikas ārējo dimensiju ES[30] veicina uz ES principiem un standartiem balstītas darbības RZPO. Kopā ar citām valstīm ES ir aktīvi atbalstījusi centienus stiprināt NNN zvejas apkarošanas pasākumus RZPO, arī vairākām RZPO kopīgu NNN zvejas kuģu sarakstu uzturēšanu un noteikumus par sankcijām pret NNN zvejā iesaistītiem valstspiederīgajiem.

Komisija atbalsta dažādas reģionālas iniciatīvas, piemēram, ieceri Dienvidaustrumāzijas valstu asociācijā (*ASEAN*) izveidot tīklu, kas būtu veltīts NNN zvejas jautājumiem un kalpotu par operacionālu platformu informācijas kopīgošanai reāllaikā, kura praktiski palīdzētu *ASEAN* dalībniekiem viņu ikdienas darbībā. Sadarbību ar reģionālām un apakšreģionālām struktūrām veicina arī reģionāli spēju veidošanas projekti, kas paredzēti

29 Turpat.

30 Kuru pārstāv Eiropas Komisija.

zvejniecības attīstības un pārvaldības atbalstam, arī NNN zvejas apkarošanas spēju kāpināšanai.

➢ Nozvejas sertifikācijas shēmu veicināšana

Dialogos ar trešām valstīm būtisku vietu ieņem to izveidotās importa un eksporta izsekojamības sistēmas. Trešām valstīm ir jāpierāda sava spēja izdot uzticamus nozvejas sertifikātus. Saskaņā ar *FAO* Brīvprātīgajām vadlīnijām par nozvejas dokumentēšanas shēmām Komisija sniedz ieteikumus, kā panākt uzlabojumus, un dažos gadījumos uz vietas nodrošina apmācību par ES nozvejas sertifikātu validēšanu un saistīto pārbaužu veikšanu.

➢ Nolīguma par ostas valsts pasākumiem īstenošanas sekmēšana

Nolīgums par ostas valsts pasākumiem stājās spēkā 2016. gada 5. jūnijā. ES šo nolīgumu ir apstiprinājusi ar Padomes 2011. gada 20. jūnija lēmumu[31].

Nolīgums par ostas valsts pasākumiem ir pirmais saistošais starptautiskais nolīgums, kas tieši vēršas pret NNN zveju. Tā mērķis ir aizkavēt, novērst un izskaust NNN zveju, neļaujot NNN zvejas darbībās iesaistītiem kuģiem izmantot ostas un izkraut nozvejas. Tādā veidā Nolīgums par ostas valsts pasākumiem mazina stimulu šādiem kuģiem turpināt darboties un vienlaikus bloķē arī NNN zvejas produktu nonākšanu iekšzemes un starptautiskos tirgos.

Nolīgumam par ostas valsts pasākumiem tagad ir jau vairāk nekā 65 puses. Tas ir patiess panākums. Vairākas jaunpienākušās puses šim nolīgumam pievienojušās un to ratificējušas, daļēji pateicoties dialogam ar ES par NNN zvejas jautājumiem, un šajā nolūkā reformējušas savas tiesību sistēmas, kas reglamentē zvejniecību.

Tomēr ratifikācija ir tikai pirmais solis ceļā uz šā nolīguma īstenošanu praksē. Nolīgums par ostas valsts pasākumiem paredz arī jaunattīstības valstīm domātus finansēšanas mehānismus, kas nodrošina tehnisko palīdzību un spēju attīstīšanu ar *FAO* Globālās spēju attīstīšanas programmas atbalstu. ES un Komisija sniedz finansējumu šīs programmas atbalstam.

➢ NNN zvejas dialogu ietekme uz IZPN valstīm

Pastāv skaidra sakarība starp ES ilgtspējīgas zivsaimniecības partnerattiecību nolīgumiem (IZPN)[32], kas noslēgti ar partnervalstīm, un ES cīņu pret NNN zveju. Patlaban ir 20 IZPN ar partnervalstīm Atlantijas, Indijas un Klusajā okeānā, 13 no tiem ir aktīvi protokoli, kas ļauj veikt zvejas darbības.

IZPN atbalsta NNN zvejas sakarā izvirzītos rīcībpolitikas mērķus, izmantojot dažādus rīkus, kuru vidū ir spēju veidošanas programmas un apmācība, un stiprinot UKP sistēmas,

[31] Padomes Lēmums 2011/443/ES (2011. gada 20. jūnijs) par to, lai Eiropas Savienības vārdā apstiprinātu Nolīgumu par ostas valsts pasākumiem, lai aizkavētu, novērstu un izskaustu nelegālu, nereģistrētu un neregulētu zveju.

[32] https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/agreements_lv.

tai skaitā elektroniskās ziņošanas sistēmas. Tas rada labvēlīgu blakusietekmi cīņā pret NNN zveju.

Lai nodrošinātu kopējās zivsaimniecības politikas ārējās dimensijas saskanību, Komisija ierosina denonsēt ikvienu pastāvošo divpusējo zvejniecības nolīgumu vai zvejniecības partnerattiecību nolīgumu, ja trešā valsts nepilda savus NNN zvejas apkarošanas pienākumus, kas noteikti NNN zvejas regulas 38. pantā.

Lai gan, iekļaujot trešo valsti NNN zvejas apkarošanā nesadarbīgo valstu sarakstā (izdodot "sarkano kartīti"), spēkā esošais IZPN tiek pārtraukts, Komisija pēc savas iniciatīvas atturas atjaunot IZPN protokolus ar valstīm, kas nav novērsušas dzeltenās kartītes kontekstā konstatētās nepilnības.

➢ Atbalsts trešām valstīm

NNN zvejas dialogus bieži vien papildina atbalsta programmas, ko nodrošina dažādi avoti.

Lai gādātu par to, ka atbalsts tiek novirzīts atbilstoši konstatētajām vajadzībām, ES ciešā saziņā ar *FAO* un Pasaules Banku veicina dažādo atbalsta sniedzēju darba koordināciju. Tam būtu jānovērš arī atbalsta dublēšanās.

ES un Komisija sniedz finansējumu *FAO* Globālās spēju attīstīšanas programmas ietvaros. Šī programma izstrādāta, lai, sniedzot tehnisko palīdzību un gādājot par spēju attīstīšanu, palīdzētu jaunattīstības valstīm īstenot Nolīgumu par ostas valsts pasākumiem. Turklāt Komisija, nereti kopā ar Eiropas Zivsaimniecības kontroles aģentūru (*EFCA*), atsaucoties uz konkrētiem lūgumiem, dažām trešām valstīm ir organizējusi īpaši pielāgotas spēju veidošanas sesijas par nozvejas sertifikāciju, UKP rīkiem un rīcībpolitiku.

Lai intensificētu nozvejas sertifikātos sniegtās informācijas pārbaudes, Komisija kopš 2016. gada ir rosinājusi *EFCA* un Eiropas Jūras drošības aģentūru (*EMSA*) izstrādāt jaunas funkcijas *EFCA* elektroniskās uzraudzības rīkos (*EFCA* integrētajos jūrniecības pakalpojumos). Šo funkciju mērķis ir palīdzēt novērst NNN zveju un vairot šos centienus pasaules mērogā (piem., Rietumāfrikas piekrastē, Ziemeļatlantijas un Arktikas reģionā). Turklāt Komisija ir palīdzējusi *EFCA* īstenot dažādas spēju veidošanas darbības trešo valstu zvejniecības inspektoriem.

Lai atbalstītu ilgtspējīgas zvejniecības attīstību un pārvaldību, ES sniedz īpašu attīstības finansējumu Āfrikai un Klusā okeāna un Indijas okeāna reģionam. Tas aptver darbības, kas palīdz vairot šo reģionu spēju apkarot NNN zveju. Konkrētāk, ES ir atvēlējusi:

- 35 milj. EUR Klusā okeāna ĀKK valstīm Klusā okeāna un Eiropas Savienības jūrlietu partnerības (*PEUMP*) satvarā[33];
- 15 milj. EUR Rietumāfrikai saskaņā ar Rietumāfrikas reģionālās zvejniecības pārvaldības uzlabošanas programmu (*PESCAO*)[34] un
- 28 milj. EUR Indijas okeāna reģionam saskaņā ar programmu *ECOFISH*[35].

[33] Finansējums piešķirts 11. Eiropas Attīstības fonda (EAF) ietvaros, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2015.058.01.0001.01.LAV.

[34] Turpat.

PEUMP gadījumā NNN zvejas apkarošanas darbībām mērķiezīmētais budžets ir 3,9 milj. EUR. Attiecīgie pasākumi ir izstrādāti ar mērķi uzlabot uzraudzību, kontroli un pārraudzību gan okeāna, gan piekrastes zvejniecībās, tiesību aktus, piekļuvi informācijai (caurredzamību) un jūras apgabalu rezultatīvu pārvaldību.

PESCAO plānotais līdzekļu apjoms pret NNN zveju vērstiem pasākumiem un projektiem ir 7,9 milj. EUR. Šā projekta pasākumi ietver tehnisko palīdzību, ko Eiropas Zivsaimniecības kontroles aģentūra (*EFCA*), balstoties uz ES kontekstā gūto pieredzi, koordinēti sniedz Apakšreģionālajai zvejniecības komisijai (*SRFC*), Gvinejas līča rietumu un centrālās daļas zvejniecības komitejai (*FCWC*) un to dalībvalstīm. Konkrētāk, 2019. gadā *EFCA* šajā reģionā organizēja piecas mācību sesijas par zvejniecību uzraudzību, kontroli un pārraudzību, kā arī par inspekcijām un *VMS*, AIS, radiosakaru un satelītattēlu izmantošanu. Vienā valstī tā sniedza arī ar zivsaimniecības tiesību aktu pārskatīšanu, bet citā – ar NNN zvejas NRP pieņemšanu saistītu atbalstu. Ar *PESCAO* starpniecību *SRFC* 2019. gadā organizēja trīs kopīgas kontroles kampaņas, kurās piedalījās vismaz trīs dalībvalstis un ko atbalstīja *EFCA* un Francijas jūras kara flote. Šo kampaņu laikā tika veiktas 157 inspekcijas. *PESCAO* atbalstīs reģionālu *VMS* sistēmu izvietošanu divos apakšreģionos, tā ievērojami stiprinot to spējas apkarot NNN zveju.

Programmā *ECOFISH* iekļauts īpašs pīlārs NNN zvejas apkarošanas spēju kāpināšanai Indijas okeāna rietumdaļā. Proti, 4,4 milj. EUR ir mērķiezīmēti projektiem, kas izstrādāti galvenokārt tam, lai nodrošinātu zvejniecības inspektoru apmācību, dotu iespēju piedalīties kopīgās patruļās un veicinātu *VMS* datu izmantošanu un apmaiņu reģionālā līmenī[36].

Turklāt partnervalstu centienus pienācīgi īstenot nozvejas sertifikācijas sistēmas ES ir atbalstījusi ar tādiem līdzekļiem kā NNN zvejas jautājumu darba grupu organizēti darbsemināri ar galvenajām zvejas valstīm ārpus ES.

2.3. Citi starptautiskās sadarbības satvari un sadarbība ar ieinteresētajām personām

Pasaules mērogā informētība par NNN zvejas apkarošanas nozīmi pēdējos gados ir ievērojami pieaugusi. NNN zveja ir kļuvusi par tematu, kuru atkārtoti apspriež tādos forumos kā G20, G7 un Pasaules Ekonomikas forumā Davosā.

Lai nodrošinātu, ka īstenotie pasākumi ir savstarpēji saskanīgi, un veidotu sinerģijas ES sadarbībā ar konkrētām trešām valstīm, Komisija ir pastiprinājusi sadarbību un koordināciju ar tādiem starptautiskajiem partneriem kā Pasaules Banka, *FAO*, Interpols un ANO Narkotiku un noziedzības novēršanas birojs (*UNODC*).

Strukturēta sadarbība ar *EU NAVFOR*[37] ir uzlabojusi NNN zvejas atklāšanu pie Āfrikas raga. Arī koordinācija ar pasākumiem, kas tiek īstenoti ES Jūras drošības programmas

---

[35] Turpat.

[36] 2. pielikums Komisijas lēmumam par 2018. gada rīcības programmu attiecībā uz Austrumāfrikas, Dienvidāfrikas un Indijas okeāna reģiona finansēšanu no 11. Eiropas Attīstības fonda līdzekļiem.

[37] Izmantojot *EU NAVFOR* sniegto informāciju, Komisija analizē un nosūta Indijas okeāna tunzivju komisijai informāciju par pamanītajiem kuģiem un aerouzņēmumus ar kuģiem, kas varētu būt iesaistīti zvejas darbībās un ar zveju saistītās darbībās, jo īpaši tādās, kuru gadījumā varētu uzskatīt, ka piemērojamie saglabāšanas un pārvaldības noteikumi tiek pārkāpti.

ietvaros, palīdz strukturētā veidā reaģēt uz potenciālo apdraudējumu, kas ietver NNN zveju un saistītos noziedzīgos nodarījumus jūrā.

Tirgu konsultatīvā padome un Tāljūras flotes konsultatīvā padome ir sava veida forums, kurā organizējama pastāvīga sadarbība un apmaiņa ar ieinteresētajām personām. Brīdinājumus un datus par iespējamām NNN zvejas darbībām dažādās pasaules daļās. Komisija saņem arī no nevalstiskām organizācijām (NVO). Komisija ar NVO uztur arī regulāru dialogu par NNN zvejas jautājumiem.

NVO spēlē būtisku lomu NNN zvejas apkarošanā. Tās īsteno dažādas iniciatīvas, kas izstrādātas ar mērķi palīdzēt NNN zvejas dialogos iesaistītajām valstīm to pielāgošanās centienos. Piemēram, NVO palīdz konstatēt problēmas un rast iespējamos risinājumus. To sniegtais atbalsts lieti noder operatoru rīcības un patērētāju izvēles ietekmēšanai. Turklāt NVO sniedz noderīgu informāciju par iespējamām NNN zvejas darbībām, kuru Komisija atbilstoši izskata.

3. Galvenie uzdevumi NNN zvejas regulas īstenošanā

3.1. Īstenošana Eiropas Savienībā

Kamēr pasākumi un sankcijas par smagiem pārkāpumiem karoga dalībvalstīs atšķirsies, jo tās izpildes panākšanas noteikumus interpretēs dažādi, pilnīgi vienlīdzīgi konkurences apstākļi ES nebūs iespējami. Lai risinātu šo problēmu, Komisijas priekšlikumā par ES zivsaimniecības kontroles sistēmas pārskatīšanu tiek precizēti, stiprināti un saskaņoti izpildes panākšanas noteikumi, kas patlaban noteikti gan spēkā esošajā Kontroles regulā, gan NNN zvejas regulā. Svarīgi būs panākt līdztiesīgo likumdevēju vienošanos, kas garantēs šā mērķa sasniegšanu.

Tāpat šīs pārskatīšanas rezultātā ir jārada juridiskais pamats digitālā nozvejas sertifikāta (*CATCH*) obligātai izmantošanai, kas maksimalizētu minētās sistēmas efektivitāti. Tehniskā līmenī, vēlams, ar vienotu risinājumu, jānodrošina tās sadarbspēja ar citām IT vidēm ES iekšienē (piem., lai padarītu iespējamu elektronisko sertifikātu apmaiņu starp visām ES muitas administrācijām — *CERTEX*), kā arī ar trešo valstu zivsaimniecības kontroles IT vidēm[38]. *CERTEX* varētu palīdzēt atvieglot aģentūru sadarbību un importa kontrolpārbaudes.

- Dialogi ar trešām valstīm

Galvenās grūtības, ar ko NNN zvejas regulas īstenošanā bieži nākas saskarties attiecībā uz trešām valstīm, ir vajadzība sakopot pietiekamu politisko gribu pārskatīt tiesisko regulējumu un salāgot to ar attiecīgajiem starptautiskajiem pienākumiem. Šajā sakarā būtiski ir noteikt atturošus, samērīgus un tūlītējus pasākumus un sankcijas, lai panāktu, ka pārkāpēji no NNN zvejas darbībām negūst peļņu.

[38] ANO/*CEFACT* (ANO Tirdzniecības veicināšanas un elektroniskās uzņēmējdarbības centrs) patlaban veic nozīmīgu darbu, lai izpētītu iespēju izmantot *FLUX* formātu šajā kontekstā.

Galvenais uzdevums pēc tiesiskā regulējuma izveidošanas ir tā rezultatīva un proaktīva īstenošana. Tam ir vajadzīgs laiks, resursi, griba, prasmes un zinātība. Šim nolūkam jāpiesaista tehniskā palīdzība un finansiālais atbalsts, ko sniedz specializētas aģentūras. Lai izvairītos no centienu nevajadzīgas dublēšanās, šāds spēju veidošanas finansējums būtu jākoordinē. Šajā ziņā pieredze liecina, ka prokuroriem, tiesnešiem un citiem juridiskajiem darbiniekiem ir labāk jāapgūst zivsaimniecības tiesību aktu un saistīto uzraudzības, kontroles un pārraudzības (UKP) pienākumu specifika. Spēju veidošana, ko nodrošina tādas ANO specializētās aģentūras kā *FAO, UNODC* vai Interpols, paver unikālu iespēju panākt, ka pārkāpējiem tiek atņemti ieguvumi no viņu nelikumīgās darbības.

Vēl viens uzdevums, kam jāpievēršas ilgākā termiņā, ir recidīvisma novēršana. Šajā ziņā galvenais mērķis ir nepieciešamās politiskās gribas uzturēšana.

- Starptautiskās pārvaldības stiprināšana NNN zvejas apkarošanas nolūkā

Viens no galvenajiem uzdevumiem nākamajos pāris gados būs panākt, ka visas puses turpina ratificēt un rezultatīvi un pilnīgi īstenot Nolīgumu par ostas valsts pasākumiem. Briselē notiks Nolīguma par ostas valsts pasākumiem pušu trešā sanāksme, kuras rīkošanu uzņēmusies ES. Šī ļoti svarīgā daudzpusējā sanāksme būs vēl nebijusi iespēja izskatīt un novērtēt šā nolīguma iedarbīgumu. Šajā pasākumā *FAO* informēs arī par pašreizējo stāvokli Globālās informācijas apmaiņas sistēmas (*GIES*) izstrādes gaitā, kuras mērķis ir atvieglot nolīguma pušu apmaiņu ar informāciju par ostas izmantošanas atteikumiem un inspekciju rezultātiem. Arī šajā gadījumā vajadzīgie IT uzlabojumi, kas saistīti ar sadarbspēju ar citām IT sistēmām, ne vien pavērs jaunas iespējas, bet būs arī pārbaudījums.

RZPO kontekstā galvenais uzdevums ir starp līgumslēdzējām pusēm panākt vienprātību par NNN zvejas apkarošanas pasākumiem, jo īpaši par NNN zvejas kuģu sarakstu, kas kopīgs vairākām RZPO, par noteikumiem, kas piemērojami NNN zvejā iesaistītiem valstspiederīgajiem, un par caurredzamākiem noteikumiem par kuģu faktiskajiem īpašniekiem.

Vēl viena būtiska problēma ir saistīta ar karoga valstīm, kas "pārdod" savus karogus trešo valstu operatoriem. Šīs valstis, kuru karogi nereti tiek saukti par "izdevīgiem karogiem", bieži vien neīsteno savu jurisdikciju vai faktiskas kontroles attiecībā uz kuģiem, kas reģistrēti ar to karogu. Uzdevums ir nodrošināt, ka šādas valstis pilda karoga valsts pienākumus, kas tām uzlikti saskaņā ar starptautiskajām tiesībām zvejniecības jomā, un ka tās garantē labāku starpaģentūru sadarbību starp zivsaimniecības kontroles iestādēm un par zvejas kuģu (tai skaitā refrižeratorkuģu un apgādes kuģu) reģistrāciju atbildīgajām iestādēm.

Caurredzamība ir pamatnosacījums, lai nodrošinātu labāku kontroli un novērstu iespējamu NNN zveju. Plašāka informācija par piemērojamajiem noteikumiem un kuģiem, uz kuriem tie attiecas, jādara publiski pieejama. Visām valstīm jāpublicē valsts tiesību akti, kas attiecas uz šo valstu resursu pārvaldību un saglabāšanu un nosacījumiem, ar kuriem reglamentē to karoga zvejas kuģu darbību un trešo valstu kuģu zvejas darbības šo valstu ūdeņos (ieskaitot publiskus flotes reģistrus, zvejas licences un atļaujas un

dalību *FAO* Starptautiskajā zvejas kuģu, refrižeratorkuģu un apgādes kuģu reģistrā). Ir nepieciešami caurredzamāki zvejniecības piekļuves nolīgumi, kas līdzinātos ES ilgtspējīgas zivsaimniecības partnerattiecību nolīgumiem (IZPN)[39].

- Sadarbība un koordinācija

Cilvēktiesību un darba tiesību pārkāpumi zvejniecības sektorā nereti ir saistīti ar NNN zveju. NNN zvejas regulas piemērošana var palīdzēt atklāt šādus ļaunprātīgas izmantošanas gadījumus. Turklāt pieredze liecina, ka uzlabotas zivsaimniecības kontroles struktūras un rīki ir palīdzējuši novērst cilvēktiesību un darba tiesību pārkāpumus. Tomēr NNN zvejas regula pati par sevi nav īstais rīks šādu pārkāpumu apkarošanai, tās darbības joma ir skaidri ierobežota un attiecas uz NNN zveju, kas definēta starptautiskajās tiesībās. Tāpēc šīm plašākajām problēmām ir nepieciešams cits atbilstošs tiesiskais regulējums.

NNN zvejas apkarošanas rīcībpolitika arvien ciešāk mijiedarbojas ar nodarbinātības, muitas, tirdzniecības un transporta politiku, sanitārajām prasībām, krāpšanas un tādu likumpārkāpumu apkarošanu kā izvairīšanās no nodokļu maksāšanas vai nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana. Spēcīgāka iekšējā koordinācija (starp dažādiem Komisijas departamentiem un ar EĀDD) ir palīdzējusi Komisijai radīt sinerģijas un kāpināt efektivitāti. Šie centieni jāturpina, taču ir vēl kāds uzdevums, proti, nodrošināt piemērotus kanālus sadarbībai un koordinācijai starptautiskā līmenī. Jāturpina veicināt arī starpaģentūru sadarbību dalībvalstu līmenī.

4. Secinājumi

NNN zvejas regula ir nodrošinājusi visaptverošu un iedarbīgu satvaru NNN zvejas apkarošanai ES. Tā ir unikāla sistēma: no vienas puses tā nepieļauj NNN zvejas produktu nonākšanu ES tirgū, no otras puses, dialogi ar trešām valstīm vairo centienus apkarot NNN zveju visā pasaulē.

Ar NNN zvejas regulu izveidotā kartīšu sistēma ir kļuvusi par starptautiski atzītu rīku, ko izmanto, lai panāktu progresu cīņā pret NNN zveju un piesaistītu šai sērgai pasaules mēroga uzmanību. NNN zvejas regulas radītās sistēmas panākumu pamatā daļēji ir tas, ka tā trešām valstīm neuzspiež nekādus ES standartus. Tā vietā sistēma vienkārši nodrošina, ka trešās valstis ievēro savus karoga, ostas, piekrastes un tirgus valsts pienākumus saskaņā ar starptautiskajām tiesībām.

Lai īstenotu IAM 14.4. uzdevumu izskaust NNN zveju un izpildītu saistības saskaņā ar Eiropas zaļo kursu, ES interesēs ir visā pasaulē popularizēt nozvejas sertifikācijas sistēmu un kartīšu sistēmu kā spēcīgus rīkus cīņā pret NNN zveju. Papildus tam jāīsteno centieni, kas novērstu pārvaldības trūkumus reģionālā un pasaules līmenī un kāpinātu trešo valstu spēju apkarot NNN zveju.

[39] ES parakstītie IZPN liek partnervalstīm publiskot to divpusējos nolīgumus ar citiem partneriem un piemērot nediskriminēšanas principus.

Lai turpinātu uzlabot NNN zvejas regulas un ES sistēmas spēju novērst, apkarot un izskaust NNN zveju, būtiski ir ātri pieņemt un īstenot pārskatīto ES zivsaimniecības kontroles sistēmu. Tas nozīmē arī nozvejas sertifikācijas sistēmas digitalizāciju.